

Burundi: Vývoj politickej a bezpečnostnej situácie od roku 2015

Apríl 2018

Obsah

Výhrada/ Disclaimer.....	3
A. Správa Amnesty International 2017/18 - Stav ľudských práv vo svete – Burundi - správa o stave za rok 2017, zverejnené 22. februára 2018	4
B. Human Rights Watch - Výročná správa o situácii v oblasti ľudských práv v roku 2017 Svetová správa 2018 – Burundi z 18. januára 2018.....	7
C. Kanada: Rada pre prisťahovalectvo a utečencov - Burundi: Postupy bezpečnostnej kontroly letiska pre cestujúcich, ktorí sa zúčastňujú medzinárodných letov; správy o osobách, o ktorých sa	

snazia orgány zastaviť na letisku bezpečnostné služby (2016 - marec 2018), zverejnené 14. marca 2018.....	10
D. The Guardian - Severná Kórea stojí na vrchole zoznamu najviac zanedbaných humanitárnych kríz na svete, zverejnené 23. januára 2018.....	11
E. France 24, Sudcovia Medzinárodného trestného tribunálu schválili úplné vyšetrowanie zločinov proti ľudskosti v Burundi, zo dňa 10. novembra 2017	12
F. Vyhlásenie prokurátorky Medzinárodného trestného súdu Fatou Bensoudou po súdnom poverení na začatie vyšetrowania situácie v Burundi z 9. novembra 2017.....	13
G. VOE NEWS: Burundskí utečenci: Ísť domov, nie je bezpečné.“ zo dňa 1.11.2017.....	14
H. France 24, Burundi už podniká kroky na predĺženie prezidentovej vlády ako sa prehľbuje kríza, zo dňa 28. októbra 2017	16
I. Rada pre ľudské práva, 36. zasadnutie, 11.-29. septembra 2017, Správa vyšetrowacej komisie o Burundi.....	16
J. France 24, OSN vyzýva na prešetrenie burundskej vlády za zločiny proti ľudskosti, zo dňa 4. septembra 2017	18
K. France 24, Kríza v Burundi sa prehľbila, keď vládne milície rozšírili teror, zo dňa 4. júla 2017	19
L. Spravodajské centrum OSN, Uprostred "politickej slepoty" v Burundi, Bezpečnostná rada vyzýva všetky strany, aby zastavili násilie, zo dňa 02.08.2017	21
Spravodajské centrum OSN, Nezávislá sonda OSN odhaľuje "krutý a brutálny charakter" porušovania ľudských práv v Burundi, zo dňa 15.06.2017.....	21
M. Reuters, Vyšetrowatelia z OSN hovoria, že burundské sily stále mučia a zabíjajú oponentov, zo dňa 15.06.2018	23
N. Úrad Vysokého komisára OSN pre ľudské práva, Slovný briefing Fatsah Ougergouz, predsedníčky vyšetrowacej komisie o Burundi v Rade pre ľudské práva, 35. zasadnutie Interaktívneho dialógu o Burundi. 14. júna 2017 Ženeva.....	23
O. Voa News, Burundská mládežnícka milícia porovnáva opozíciu so všami vo videu, zo dňa 30. marca 2017.....	27

Výhrada/ Disclaimer

Výhrada týkajúca sa použitých zdrojov a uvedených informácií/ Disclaimer on sources and information

Táto správa bola napísaná na základe starostlivo vybraných spoľahlivých a verejne dostupných zdrojov informácií. Všetky použité zdroje sú v správe uvedené.

Všetky informácie uvedené v tejto správe boli vyhladané, vyhodnotené a spracované s najvyššou možnou mierou starostlivosti vzhľadom na obmedzený rozsah času dostupného na jej vyhotovenie. Správa danú problematiku nepokrýva vyčerpávajúco a nie je ani rozhodujúca pre posúdenie konkrétnej žiadosti o azyl. Ak v správe nie je spomenutá určitá udalosť, osoba alebo organizácia, nemusí to nevyhnutne znamenať, že sa udalosť nestala, alebo že táto osoba alebo organizácia neexistuje.

Informácie uvedené v správe nevyjadrujú osobné ani politické názory Ligy za ľudské práva.

This report was composed on the basis of carefully selected reliable, publicly available sources of information. All sources used are referenced.

All the information provided has been researched, evaluated and processed with utmost care within a limited time span. The report does not pretend to be exhaustive. Neither is this document conclusive as to the merit of any claim to refugee status or asylum.

If a certain event, person or organization is not mentioned in the report, this does not necessarily mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist.

The information in the report does not necessarily reflect the opinion of The Human Rights League and makes no political statement whatsoever.

Výhrada použitia správy/ Disclaimer on the use of the report

Správa nemôže byť kopírovaná alebo publikovaná (či už úplne alebo čiastočne) bez predchádzajúceho súhlasu Ligy za ľudské práva, s tým, že verejné zdroje informácií použité v správe smú byť citované, nie ale ich preklad do slovenského jazyka alebo samostatná správa bez predchádzajúceho súhlasu Ligy za ľudské práva.

This report can not be reproduced or republished (partially or entirely) without the prior consent of The Human Rights League. The public sources of information used in this report can be quoted, but not their translation into Slovak, or the report itself without the prior consent of The Human Rights League.

A. Správa Amnesty International 2017/18 - Stav ľudských práv vo svete – Burundi - správa o stave za rok 2017, zverejnené 22. februára 2018 ¹

Obmedzenia práva na slobodu prejavu a zhromažďovania pokračovali. Bezpečnostné zložky boli okrem iného zodpovedné za nezákonné zabíjanie, násilné zmiznutia, mučenie a iné zlé zaobchádzanie, nezákonné zatýkanie a zadržiavanie.

Pozadie

V októbri 2017 schválila Rada ministrov revíziu ústavy. Navrhované zmeny v ústavnej zmluve by mali umožniť prezidentovi Nkurunziza zastávať svoj prezidentský mandát aspoň ďalšie dva sedemročné obdobia a mali by znížiť väčšinu potrebnú na prijímanie právnych predpisov v Parlamente. V decembri predseda Národnej nezávislej volebnej komisie oznámil, že referendum o ústavných zmenách a doplneniach je naplánované na máj 2018.

Úsilie Východoafrického spoločenstva (EAC) o sprostredkovanie nájdania riešenia politickej krízy vyvolanej rozhodnutím prezidenta v roku 2015, vďaka ktorému sa stal prezidentom s mandátom v treťom volebnom období, je naďalej zastavené.

Nezákonné zabíjanie

Nezákonné zabíjanie pokračovalo. V uliciach hlavného mesta Bujumbura a v celej krajine sa pravidelne objavovali telá. Niekoľko obyvateľov Burundi, ktorí žili ako utečenci v susedných krajinách, uviedli, že opustili Burundi po tom, čo ich príbuzných zabili. Pôvodcami zabití a násilia bolo predovšetkým zoskupenie Imbonerakure - stále viac militarizované mládežnícke krídlo vládnucej Národnej rady pre obranu demokracie - sily pre obranu demokracie. Iní sa stali svedkami zabitia ich rodinných príslušníkov zo strany Imbonerakure, keď sa pokúšali utiecť z krajiny.

Násilné zmiznutia

¹ **Zdroj:** AI – Amnesty International: Amnesty International Report 2017/18 - The State of the World's Human Rights-Burundi,22February2018 <https://www.ecoi.net/en/document/1425269.html> (accessed on 17 April 2018)

Správy o násilných zmiznutiach pokračovali a prípady od roku 2015 do roku 2016 zostali nevyriešené. Vyšetrovacia komisia OSN o Burundi zdôraznila niekoľko prípadov, v ktorých existovali rozumné dôvody domnievať sa alebo obávať sa, že ľudia boli obeťami násilného zmiznutia.

- je tu dôvodná obava že Pacifique Birikumana, vodič pre diecézu Ngozi, 8. apríla 2017 násilne zmizol, keď sa vrátil z vedenia skupiny vojakov do provincie Gitega. Komisii boli doručené informácie, že mohol byť zatknutý národnými spravodajskými službami (SNR); jeho miesto pobytu zostalo neznáme.

- bývalý senátor a podnikateľ Oscar Ntasano zmizol s dvomi zamestnancami 20. apríla 2017 po stretnutí s mužom, ktorý povedal, že pracuje pre SNR. Svedkovia Komisii oznámili, že Oscar Ntasano dostal hrozby od štátnych úradníkov v súvislosti so zmluvou, o ktorej rokoval s OSN o prenájme kancelárskych priestorov. Jeden štátny úradník mu údajne hrozil smrťou, ak sa odmietne rozdeliť s výnosmi.

Mučenie a iné zlé zaobchádzanie

Vyskytli sa správy o mučení a inom zlom zaobchádzaní zadržaných osôb podozrivých z opozičných názorov voči vláde, okrem iného členmi SNR, polície a armády. Metódy mučenia zahŕňali bitie káblami, železnými tyčami a obuškami, alebo priviazanie ťažkého závažia na mužské genitálie. Členovia skupiny Imbonerakure boli často obvinení z bitia zadržaných počas zatknutia. Beztrestnosť takýchto násilností pokračovala. Burundi ešte nestanovil národný preventívny mechanizmus proti mučeniu, ako je stanovené v opčnom protokole k Dohovoru OSN proti mučeniu.

Sexuálne a rodovo motivované násilie

Vyšetrovacia komisia vypočúvala 49 osôb, ktoré zažili sexuálne násilie, ktoré sa odohralo v rokoch 2015 až 2017. Väčšina prípadov zahŕňala znásilňovanie žien a dievčat políciou, často pri zatknutí mužského člena rodiny. Komisia tiež zadokumentovala sexuálne násilie voči mužom vo väzbe. Dospelo sa k záveru, že sexuálne násilie sa javí ako spôsob, ako uplatniť dominanciu nad ľuďmi spojenými s opozičnými stranami alebo hnutiami.

Nezákonné zatýkanie a zadržanie

Došlo k svojvoľnému a nezákonnému zatýkaniu a zadržiavaniu osôb, a to aj počas policajných prehliadok v takzvaných opozičných štvrtiach Bujumbura. Ľudia boli často

zatýkaní bez oprávnenia a len neskôr boli informovaní o obvineniach voči nim. Polícia a Imbonerakure niekedy pri zatknutí a pokusoch o zatknutie použili nadmernú neprimeranú silu. Bývalí zadržaní uviedli, že oni alebo ich rodina museli platiť obrovské sumy peňazí členom SNR, polície alebo Imbonerakure výmenou za ich prepustenie.

Sloboda prejavu a zhromažďovania

Obmedzenia slobody prejavu a pokojného zhromažďovania pokračovalo na všetkých úrovniach.

- študenti vysokých škôl v Bujumbura začali v marci štrajk na protest proti novému systému študentských pôžičiek a grantov; niekoľko z nich bolo zatknutých a šesť vedúcich študentov bolo obvinených z rebélie.
- dňa 4. apríla 2017 bol šéfredaktor Rádia Isanganira Joseph Nsabayabandi predvolaný na vypočúvanie SNR a obvinený zo spolupráce s dvoma rozhlasovými stanicami, ktoré zriadili Burundijski novinári v exile.

Obhajcovia ľudských práv

V januári odvolací súd v Bujumbura zrušil rozhodnutie predsedu advokátskej komory nezbaviť štyroch právnikov členstva v advokátskej komore, na základe žiadosti prokurátora v roku 2016. Traja advokáti boli preto vylúčení z advokátskej komory, zatiaľ čo jednému bola pozastavená činnosť na jeden rok. Prokurátor žiadal, aby boli vylúčení po tom, čo sa podieľali na správe Výboru OSN proti mučeniu.

Utečenci a žiadatelia o azyl

Ľudia, ktorí sa pokúšajú utekať z krajiny, informovali o zneužívaní vrátane znásilnení, zabíjania, bitia a vydierania zo strany členov Imbonerakure. Mnohí sa snažili odísť neformálnymi cestami, pretože nemali oficiálne cestovné doklady; obávali sa, že budú obvinení z toho, že vstúpili do povstania (rebélie), bude im odmietnuté povolenie odísť alebo budú zatknutí na hranici za pokus o útek.

Právo na súkromie

Páry, ktoré spolunažívali bez manželstva, riskovali stíhanie podľa zákona z roku 2016, ktorý zakazoval "slobodné zväzky" alebo spolužitie a určoval trest odňatia slobody na jeden až tri mesiace a pokutu až 200 000 frankov (114 USD). V máji, po výzve prezidenta

Nkurunzizu počas celonárodnej kampaňe "moralizácie", hovorkyňa ministerstva vnútra poskytla párom lehotu do 31. decembra 2017, aby "upravili" svoju situáciu uzavretím manželstva.

Hospodárske, sociálne a kultúrne práva

Burundskí utečenci žijúci mimo krajiny tvrdili, že zvýšené miestne zdaňovanie ovplyvňuje živobytie. Formálny spôsob výberu daní a poplatkov nebol vždy jasný, najmä ak boli vyberané členmi organizácie Imbonerakure.

Medzinárodná kontrola

Dňa 4. septembra 2017 Komisia OSN v správe o vyšetrowaní dospela k záveru, že existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že od apríla 2015 boli v Burundi spáchané zločiny proti ľudskosti. Rada OSN pre ľudské práva prijala 28. septembra 2017 rezolúciu, v ktorej sa povoľuje tímu troch odborníkov "zachovať informácie [...] v spolupráci s vládou Burundi" a "vypracovať odporúčania pre technickú pomoc a budovanie kapacít". Dňa 29. septembra 2017 Rada opätovne obnovila mandát vyšetrovacej komisie na ďalší rok. Diskusie medzi OSN a vládou o opätovnom otvorení Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva v Burundi nedosiahli do konca roka žiadne výsledky.

B. Human Rights Watch - Výročná správa o situácii v oblasti ľudských práv v roku 2017 Svetová správa 2018 - Burundi z 18. januára 2018²

Politická kríza a kríza v oblasti ľudských práv, ktorá začala v Burundi v apríli 2015, keď prezident Pierre Nkurunziza oznámil, že bude pokračovať v spornom tretom volebnom období, pokračovala v roku 2017, keďže vládne sily sa zamerali na skutočných aj domnelých súperov s takmer absolútnou beztretnosťou. Bezpečnostné zložky a spravodajské služby - často spolupracujúce s členmi mládežníckej ligy vládnucej strany, známej ako Imbonerakure - boli zodpovedné za početné zabíjanie, zmiznutia, únosy, mučenie, znásilňovanie a svojvoľné/nezákonné zatýkanie. Neznámi útočníci vykonali granátové a iné útoky, zabili alebo zranili veľa ľudí.

² **Zdroj:** HRW - Human Rights Watch: World Report 2018 - Burundi, 18 January 2018 <https://www.ecoi.net/en/document/1422369.html> (accessed on 17 April 2018)

V septembri 2017 vyšetrovacia komisia Organizácie Spojených národov, ktorú zriadila Rada pre ľudské práva pred rokom, uviedla, že má "rozumné dôvody domnievať sa, že v apríli 2015 boli v Burundi spáchané zločiny proti ľudskosti." Počas svojho zasadnutia koncom tohto mesiaca Rada predĺžila mandát komisie o jeden rok, ale Burundi naďalej odmieta akúkoľvek formu spolupráce s komisiou. V októbri 2017 sudcovia Medzinárodného trestného súdu (ICC) povolili vyšetrovanie trestných činov spáchaných v Burundi od apríla 2015.

V októbri 2017 vláda Burundi prijala plán na revíziu ústavy, aby prezident Nkurunziza mohol zastávať svoj prezidentský mandát na ďalšie dva nové sedemročné obdobia. Ak to bude schválené hlasovaním v parlamente alebo národnom referende, Nkurunziza by mohol zostať pri moci až do roku 2034.

Zabíjanie, znásilnenia a iné zneužitia bezpečnostnými silami a mládežou vládnucej strany

Násilie v roku 2017 podľa burunských a medzinárodných organizácií zaoberajúcich sa ľudskými právami si vyžiadalo desiatky životov. Mŕtve telá ľudí zabitých za neznámych okolností boli pravidelne nachádzané v celej krajine.

Vyšetrovacia komisia potvrdila "pretrvávajúce mimosúdnych popráv, svojvoľné /nezákonné zatýkanie a zadržanie, násilné zmiznutia, mučenie a kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie a sexuálne násilie v Burundi od apríla 2015", Komisia obviňuje za väčšinu prípadov tohto porušenia členov spravodajských služieb, políciu, armádu a mládežnícku ligu vládnucej strany. Komisia uviedla, že "niektoré porušenia boli spáchané tajne, ale rovnako brutálnym spôsobom od roku 2016."

Human Rights Watch zdokumentovala, ako v rokoch 2015 a 2016 členovia Imbonerakure a polície - niekedy ozbrojení zbraňami, palicami alebo nožmi - znásilňovali ženy, ktorých rodinní príslušníci mužského pohlavia boli vnímaní ako vládni protivníci. V niektorých prípadoch sa Imbonerakure vyhrážala alebo napadla mužského príbuzného a potom mu znásilnila ženu. Ženy, ktoré sa stali obeťami znásilnenia, naďalej čelili hrozbám. Human Rights Watch získala dôveryhodné správy, že takéto zneužívanie pokračovalo aj v roku 2017.

Začiatkom apríla sa objavilo video s približne 200 členmi skupiny Imbonerakure zhromaždenými v severnom Burundi, ktorí spievali piesne povzbudzujúce znásilňovanie

politických oponentov alebo ich príbuzných. Podnecovanie k nenávisti, násiliu a znásilňovaniu, sa stalo bežným javom v Burundi, takmer bez odsúdenia zo strany štátnych orgánov.

Bezpečnostné sily zatýkali, zle zaobchádzali a ilegálne zadržovali mnohých členov opozičnej strany. Niektorých zadržovali na neznámych miestach. Niekoľko aktivistov hnutia za solidaritu a demokraciu (Mouvement pour la solidarité et la démocratie, MSD) a opozičných strán národných oslobodzovacích síl (FNL) bolo zatknutých v júni. Začiatkom apríla vláda pozastavila činnosť MSD na šesť mesiacov a zatvorila jej kancelárie.

Zneužívanie opozičných ozbrojených skupín a neznámych účastníkov

V baroch a na iných miestach v Burundi sa v roku 2017 uskutočnilo niekoľko granátových útokov, v ktorých pozabíjali a zranili veľa ľudí vrátane detí. Identita páchatel'ov bola často neznáma.

Vyšetrovacia komisia OSN zistila, že "zneužívanie ľudských práv bolo páchané aj ozbrojenými opozičnými skupinami [od apríla 2015], ale tieto sa nepodarilo dokumentovať." Emmanuel Niyonkuru, minister vodného hospodárstva, životného prostredia, správy pôdy a mestského plánovania bol zabitý 1. januára. Komisia nebola "schopná zistiť", kto bol zodpovedný za toto a niekoľko ďalších "vrážd".

Občianska spoločnosť a médiá

Väčšina popredných aktivistov občianskej spoločnosti a mnohých nezávislých novinárov zostala v exile po opakovaných vládných hrozbách z roku 2015 a vydaní zatýkacích rozkazov proti niektorým z nich a po tom, ako minister vnútra zakázal alebo pozastavil činnosť desiatich organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa v októbri 2016 vyslovili proti zneužitiu vlády.

V januári dva nové zákony umožnili orgánom zvýšiť kontrolu nad aktivitami a zdrojmi burundských a zahraničných mimovládnych organizácií. Dňa 3. januára úrady zakázali Ligue Iteku, významnú organizáciu na ochranu ľudských práv v Burundi.

Orgány naďalej vážne obmedzovali mediálny priestor v Burundi. Radio Publique Africaine, Radio Bonesha a Rádio-televízna renesancia - všetky súkromné rozhlasové stanice, ktoré vláda uzavrela po pokuse o štátny prevrat v máji 2015 - zostali nefunkčné aj

v roku 2017. Iné médiá mohli byť v roku 2017 prevádzke, ale čelili vážnym obmedzeniam ich činností.

Národná a medzinárodná spravodlivosť

Beztretnosť za závažné trestné činy spáchané v Burundi zostáva normou. Systém súdnictva je manipulovaný úradníkmi vládnucich strán a spravodajských služieb a súdne postupy sa bežne porušujú.

Burundi sa stala prvou krajinou, ktorá odstúpila od Medzinárodného trestného tribunálu 27. októbra 2017. Dva dni predtým sudcovia ICC povolili vyšetrovanie trestných činov spáchaných v krajine od apríla 2015. Sudcovia oznámili, že odstúpenie Burundi od ICC neovplyvňuje právomoc súdu nad trestnými činmi spáchané počas obdobia pred vystúpením.

C. Kanada: Rada pre prisťahovalectvo a utečencov - Burundi: Postupy bezpečnostnej kontroly letiska pre cestujúcich, ktorí sa zúčastňujú medzinárodných letov; správy o osobách, o ktorých sa snažia orgány zastaviť na letisku bezpečnostné služby (2016 - marec 2018), zverejnené 14. marca 2018³

Zatknutie osôb, ktoré sú sledované štátnymi orgánmi

Zdroje uvádzajú, že žena, Jeanne Ndayishimiye, bola zatknutá na letisku v Bujumbura v apríli 2016 za porušenie štátnej bezpečnosti, keď sa chystala nastúpiť na let do Kigali v Rwande. Zdroje uvádzajú, že bola zatknutá "veliteľom letiska". Potom bola odovzdaná do väzby národnej spravodajskej služby, ktorá ju zadržala, a potom ju prepustila 14. apríla 2016. Zdroje uvádzajú, že Jeanne Ndayishimiye inkriminovalo prepojenie s exilovaným burundským rozhlasovým režisérom Isanganrom.

Zatknutie fyzických osôb vracajúcich sa zo zahraničia

³ **Zdroj:** Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, Burundi: Airport security screening procedures for passengers boarding international flights; reports of persons sought by the authorities being stopped at the airport by security services (2016-March 2018), 14 March 2018, BDI106073.FE, available at: <http://www.refworld.org/docid/5acf88814.html> [accessed 17 April 2018]

V článku z 18. augusta 2016 Radio France internationale (RFI) uvádza, že najmenej štyridsať Burundských vojakov nasadených do zahraničia sa rozhodlo dezertovať a nevrátiť sa do krajiny zo strachu, že po návrate sa štátne orgány zameriavajú na vojakov podozrivých z blízkosti opozície.

Podľa článku Thomas a traja jeho kamaráti tvrdia, že našli svoje mená na zozname vojakov, ktorí sú sledovaní na sociálnych sieťach a že ich kolegovia sa im vyhrážali smrťou. Rozhodli sa vzoprieť: "Báli sme sa zatknutia, ako to bolo pred niekoľkými dňami na letisku v Bujumbura, po návrate z nasadenia do Stredoafrickej republiky," vysvetlil. Zdroje uvádzajú, že poddôstojník burundskej armády, Adjutant Major Élysée Nduwumukama, bol zatknutý zo strany SNR na letisku v Bujumbura po jeho návrate z nasadenia do Stredoafrickej republiky.

V apríli 2017 vyšiel článok v Le Monde o "očistení" burundskej armády po pokuse o štátny prevrat v roku 2015, ktorý tvrdil, že "v krajine sa vyskytli znepokojujúce fámy: vojenski dôstojníci etnickej príslušnosti Tutsi, vracajúci sa späť z nasadenia, boli zatknutí pri príchode na letisko v Bujumbure a zmizli bez stopy". Spoločná správa FIDH a Ligue Iteka zverejnená v júni 2017 tiež uvádza v časti venovanej dezercii z burundskej armády, že od januára 2017 boli zatknutí dvaja bývalí členovia Burundských ozbrojených síl (FAB) na letisku Bujumbura po ich návrate z nasadenia.

D. The Guardian - Severná Kórea stojí na vrchole zoznamu najviac zanedbaných humanitárnych kríz na svete, zverejnené 23. januára 2018⁴

Článok tvrdí, že celosvetové médiá ignorujú silný nedostatok potravín v Severnej Kórey, pričom rovnako prehliadli aj núdzové situácie v Eritrei a Burundi.

⁴ **Zdroj:** The Guardian, Rebecca Ratcliffe: "North Korea Tops List of World's most neglected humanitarian crisis.", 23 January 2018 <https://www.theguardian.com/global-development/2018/jan/23/north-korea-tops-list-most-neglected-humanitarian-crises> [accessed 17 April 2018]

„Burundi, tretia krajina na zozname, bola v apríli 2015 ponorená do turbulencií, keď prezident Pierre Nkurunziza oznámil, že bude pokračovať v spornom treťom volebnom období, čo vyvolalo rozsiahle protesty a pokus o štátny prevrat. Takmer tretina obyvateľstva nie je schopná živiť svoje rodiny, zatiaľ čo politické nepokoje a obavy v oblasti ľudských práv pretrvávajú. V roku 2017 bola vyhlásená epidémia malárie s viac ako 6,6 miliónom prípadov, z toho 2 875 úmrtí boli zaznamenané v prvých ôsmich mesiacoch roka.“

E. France 24, Sudcovia Medzinárodného trestného tribunálu schválili úplné vyšetrovanie zločinov proti ľudskosti v Burundi, zo dňa 10. novembra 2017⁵

"Medzinárodní sudcovia schválili začatie úplného vyšetrovania údajných zločinov proti ľudskosti v Burundi, pri ktorých od roku 2015 zomrelo najmenej 1 200 ľudí," uviedli súdni úradníci vo štvrtok. Rozhodnutie vydali minulý mesiac sudcovia Medzinárodného trestného súdu (ICC), len dva dni predtým, ako sa Burundi 27. októbra stalo prvým štátom, ktorý tribunál opustil.

V rozhodnutí sudcovia autorizovali hlavnú prokurátorkuň Fatou Bensoudou "začať vyšetrovanie trestných činov v jurisdikcii súdu údajne spáchaných v Burundi alebo štátnymi príslušníkmi Burundi mimo Burundi od 26. apríla 2015 do 26. októbra 2017."

Hoci Burundi oficiálne odstúpilo od Medzinárodného trestného tribunálu 27. októbra, súd vyhlásil, že "zachová právomoc nad akýmkoľvek trestným činom v rámci svojej jurisdikcie spáchaným do 26. októbra 2017 bez ohľadu na vystúpenie Burundi".

Vzhľadom na to, že Burundi bolo členom Medzinárodného trestného tribunálu počas rozhodujúceho obdobia "má povinnosť spolupracovať so súdom na účely tohto vyšetrovania", keďže bolo schválené skôr, ako "odstúpenie Burundi od zmluvy nadobudlo účinnosť", zdôraznili.

⁵ **Zdroj:** France 24: International News 24/7, Tony Karumba, AFP: "ICC judges approve full probe into crimes against humanity in Burundi", 10.11.2017 <http://www.france24.com/en/20171109-international-criminal-court-judges-approve-full-probe-crimes-against-humanity-burundi> [accessed 17 April 2018]

Bensoudou otvorila v apríli 2016 predbežné vyšetrowanie správ o zabíjaní, mučení a znásilňovaní v rámci politických prevratov vo vnútrozemskej krajine v oblasti Veľkých jazier.

Sudcovia zistili, že v súčasnosti existuje "primeraný základ na pokračovanie vyšetrowania vo vzťahu k zločinom proti ľudskosti".

Súd podľa odhadov uviedol, že údajne bolo zabitých najmenej 1200 ľudí, tisíce boli nezákonne zadržaných, tisíce údajne mučeních a stovky zmizli."

F. Vyhlásenie prokurátorky Medzinárodného trestného súdu Fatou Bensoudou po súdnom poverení na začatie vyšetrowania situácie v Burundi z 9. novembra 2017⁶

"Odkedy vypuklo násilie v Burundi v roku 2015, boli údajne stovky zabitých, tisícky zadržaných a nespočetné množstvo ďalších nezvestných, s viac ako 400 000 Burund'ami, ktorí boli nútení hľadať útočisko v susedných krajinách.

Po ukončení dôkladného faktického a právneho posúdenia dostupných informácií som sa rozhodla a komora súhlasí s tým, že existuje rozumný dôvod domnievať sa, že členovia burundských bezpečnostných síl, ako aj členovia Imbonerakure, mládežníckeho krídla vládnucej strany konajúcej v súlade so štátnou politikou, úmyselne útočili na civilné obyvateľstvo, zahŕňajúc viaceré činy vraždy, uväznenia, mučenia, znásilnenia a iných foriem sexuálneho násilia, núteného zmiznutia a prenasledovania, ktoré predstavujú zločiny proti ľudskosti.

Vyššie uvedené zločiny boli súčasťou kampane proti civilistom, ktorí sa postavili proti alebo boli vnímaní ako odporcovia vládnej strany: demonštrantom proti tretiemu funkčnému obdobiu prezidenta Nkurunzize a podozrivým demonštrantom, členom opozičných politických strán, členom občianskej spoločnosti, novinárom, členom a sympatizantom ozbrojených opozičných skupín alebo osôb podozrivých z účasti v takýchto skupinách a členov bývalých síl Armées Burundaises.

⁶ **Zdroj:** International Criminal Court, Statement of the Office of the Prosecutor, Fatou Bensouda, https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=171109_otp_statement [accessed 17 April 2018]

Burundské orgány iniciovali obmedzený počet domácich vyšetovaní týkajúcich sa násilných činov. Údaje, ktoré má doteraz k dispozícii súd, však naznačujú aj to, že orgány v Burundi nevedli a nevedú príslušné trestné konanie v súvislosti so zistenými zločinmi. Vzhľadom na túto nečinnosť bude moja kancelária môže vykonávať svoju právomoc, aby zabezpečila spravodlivosť pre obeť zločinov spojeným s násilím v Burundi. To je náš mandát i povinnosť."

G. VOE NEWS: Burundskí utečenci: Ísť domov, nie je bezpečné." zo dňa 1.11.2017

"Politické nepokoje a násilie viedlo viac ako 400 000 ľudí k úteku z Burundi a presťahovaniu sa do blízkych krajín, najmä do Rwandy, Ugandy a Tanzánie. Napriek žiadostiam Burundi a iných krajín strednej Afriky, aby opustili tábory a vrátili sa do vlasti, utečenci z Burundi hovoria, že by sa necítili bezpečne vrátiť sa späť domov.

Utečenci, ktorí sa rozprávali s VOA, sa obávajú prenasledovania zo strany vlády, ak sa vrátia do Burundi, kde prezident Pierre Nkurunziza zostáva pri moci po tom, čo sa vzoprel domácemu i medzinárodnému odporu proti jeho kandidatúre v treťom volebnom období v roku 2015.

Jedným z takýchto utečencov je Jacqueline Nduwayezu, bývalá učiteľka strednej školy, ktorá teraz žije so svojimi šiestimi deťmi v utečeneckom tábore Mahama vo východnej Rwande. "Sme tu, pretože v našej krajine neexistuje žiadna bezpečnosť," povedala Nduwayezu pre reportéra VOA v strednej Afrike, ktorý nedávno navštívil tábor. "Nebolo to zo srandy, že sme kráčali dlhé míle aby sme opustili naše domovy a pozemky. Išli sme preto, lebo hrozba bola skutočná. Ľudia boli zabíjaní a ešte stále sú zabíjaní a ich telá hádzané do masových hrobov a riek."

Eloge Rugemangabo, ktorý stojí v čele utečeneckej komunity v Mahame, tvrdí, že bol zbitý pro-vládnu militantnou milíciou Imbonerakure, pretože bol členom opozičnej strany MSD. "Bol som mučený a diskriminovaný v práci, tri dni som spal vonku z obáv zo zabitia," povedal. Uviedol, že podmienky by museli byť veľmi odlišné, ak by sa mali utečenci vrátiť.

⁷ **Zdroj:** VOA News, Edward Rwema: Burundian refugees: it is not safe to go home, 1 November 2017, <https://www.voanews.com/a/burundian-refugees-its-not-safe-go-home/4095461.html> [accessed 17 April 2018]

"Opustili sme našich rodičov, domy, bratov a sestry a aby sme sa vrátili, musíme si byť istí bezpečnosťou a ochranou pred násilím, zabitím a tak ďalej," povedal.

Burundi: utečenci utiekli pred "klebetami"

Počas návštevy utečenského tábora Nakivale v Ugande na začiatku tohto roka minister zahraničných vecí Burundi Pascal Barandagiye vyzval utečencov z Burundi, aby sa vrátili a dodal, že krajina je pripravená privítať svojich občanov. "Presviedčame ich, aby sa vrátili domov a prišli vybudovať svoj národ. Mnohí sa len boja alebo utekali na základe klebiet" povedal.

Prezident Nkurunziza sa podobne vyjadril počas návštevy Tanzánie v júli. "Dnes chcem Tanzáncom a Burund'anom povedať, že Burundi je teraz pokojné a pozývam všetkých utečencov z Burundi, aby sa vrátili domov," povedal. Tanzánsky prezident John Magufuli zopakoval tvrdenia Nkurunzizu: "Bol som uistený, miesto je teraz pokojné."

Amnesty International však nesúhlasí. Táto ľudskoprávna skupina vydala v septembri správu, v ktorej sa uvádza, že utečenci, ktorí sa vrátia domov, môžu byť vytavení riziku smrti, znásilnenia alebo mučenia zo strany bezpečnostných síl a Imbonerakure, ktoré podľa tejto skupiny naďalej pokračujú v porušovaní ľudských práv vnímaných oponentov vládnucej CNDD-FDD koalície.

Jeden muž povedal Amnesty: "Ak nie ste CNDD-FDD, ste považovaný za ich nepriateľa."

"Bud'me si istí, že Burundi sa ešte nevrátilo do stavu normálnosti a pokusy vlády poprieť hrozné zneužívanie, ku ktorému naďalej v krajine dochádza, by nemali byť vnímané ako dôveryhodné," povedala výskumná pracovníčka pre Amnesty v Burundi, Rachel Nicholsonová.

Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) varuje, že politické a ľudské práva v Burundi naďalej spôsobujú rastúci počet utečencov, ktorí utekajú do susedných krajín pri hľadaní azylu. Dôvody úteku väčšiny utečencov sú rovnaké, hovorí Paul Keňa, vedúci úradu UNHCR, ktorý dohliada na tábor Maháma. "Väčšina z nich uteká pred prenasledovaním kvôli ich vnímanému politickému názoru," povedal. "Väčšina z nich neakceptovala kandidatúru súčasného prezidenta na tretie volebné obdobie. Mnohí z nich utekajú, pretože boli na demonštráciách a ďalší nasledujú členov rodiny, ktorí už utiekli." Vysoký úradník v tábore Nakivale, John Bosco Sentamu, tiež uvádza pokračujúci príliv. "Počet utečencov stále stúpa. Máme veľa príchodov z Burundi," povedal Sentamu.

H. France 24, Burundi už podniká kroky na predĺženie prezidentovej vlády ako sa prehľbuje kríza, zo dňa 28. októbra 2017⁸

"Kabinet Burundi podporil ústavnú zmenu, ktorá by umožnila jej prezidentovi zostať vo funkcii až do roku 2034, čo povedie k prehľbovaniu politického rozkolu, ktorý krajinu postupne ponoril do krízy.

Podľa existujúcich zákonov sú prezidenti v Burundi obmedzení na dve päťročné obdobia. Nkurunziza, ktorý je v úrade od roku 2005, vyhral v júli 2015 voľby a bol znova zvolený. Podľa kritikov tým porušil ústavu a podmienky dohody, ktorá ukončila predchádzajúcu rebéliu.

Navrhované pozmeňujúce a doplňujúce návrhy v burundskom zákone sa snažia zrušiť limit svojich volených období a predĺžiť prezidentský mandát na sedem rokov. Zvolení kandidáti by mohli slúžiť dve po sebe idúce obdobia po siedmich rokoch a mali by byť oprávnení požiadať o opätovné zvolenie po medzivláde (po uplynutí jedného mandátu mimo úrad).

Ak bude pozmeňovací návrh schválený parlamentom, "súčasná hlava štátu môže vládnuť až do roku 2034," uviedol zdroj."

I. Rada pre ľudské práva, 36. zasadnutie, 11.-29. septembra 2017, Správa vyšetrovacej komisie o Burundi⁹

„14. Obete, väčšinou mladí muži (s výnimkou obetí sexuálneho násillia), **boli vždy oponentmi vlády alebo vnímaní ako takí: demonštranti proti kandidatúre** Pierra Nkurunzize na prezidentských voľbách v roku 2015; členovia opozičných politických strán, najmä Mouvement pour la solidarité et la démocratie (Hnutie za solidaritu a demokraciu - MSD) a Forces nationales de libération, ako aj ich príbuzní; členovia

⁸ Zdroj: France 24: International News 24/7, STR/AFP: "ICC judges approve full probe into crimes against humanity in Burundi", 28.11.2017 <http://www.france24.com/en/20171028-burundi-takes-steps-extend-presidents-rule-crisis-deepens-nkurunziza> [accessed 17 April 2018]

⁹ **Zdroj:** UN General Assembly, Human Rights Council, 36.session, 11-29 September 2017, Agenda item 4, Human Rights Situations that require the Council's attention, report of the Commission on inquiry on Burundi, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G17/237/46/PDF/G1723746.pdf?OpenElement>, [accessed 17 April 2018]

bývalých burundských ozbrojených síl ("ex-FAB"); členovia občianskej spoločnosti; novinári; **osoby podozrivé z podpory alebo účasti na neúspešnom prevrate**; a členovia a sympatizanti ozbrojených opozičných skupín, alebo **osoby, ktoré odišli do exilu, kde boli podozrivé z toho, že sa pripojili k týmto skupinám.**

33. Telá bez života sú pravidelne nachádzané v niekoľkých provinciách, často s rukami zviazanými za chrbtom a niekedy so sťatou hlavou. V niektorých prípadoch štátne orgány nariadili pochovanie týchto tel bez toho, aby identifikovali obeť a bez dôveryhodného vyšetrovania, čím porušili svoju povinnosť chrániť právo na život. **V iných prípadoch boli obeť identifikované ako osoby, ktoré sa postavili proti kandidatúre prezidenta Nkurunzize v novom funkčnom období alebo ako členovia opozičných strán.** Telá mŕtvol, niekedy zaťažené kameňmi, boli nájdené v rieke Rusizi a jazere Tanganyika. Svedkovia potvrdili, že osoby zatknuté políciou, vojenským personálom alebo Imbonerakure boli odvezené do lesa Rukoko a tam popravené.

38. Kontext charakterizovaný početnými prípadmi zmiznutia a často existenciou jedného alebo viacerých konkrétnych prvkov, ako je profil osôb, ktoré sú terčom útokov - **politickí oponenti, členovia občianskej spoločnosti** alebo "ex-FAB" - a hrozby realizované voči obetiam pred ich zmiznutím alebo následne voči ich príbuznými v súvislosti s ich zmiznutím, **poskytuje primerané dôvody obávať sa násilného zmiznutia.**

53. Komisia je znepokojená prípadmi nenávistných prejavov od apríla 2015. Takýto jazyk, ktorý možno počuť ako vo verejných prejavoch, tak aj v neformálnych pripomienkach burundských úradov a vedúcich predstaviteľov a členov CNDD-FDD, najmä Imbonerakure, má za cieľ zastrašiť a niekedy aj dehumanizovať protivníkov tým, že sú porovnávaní so zvieratami. Používanie termínov ako "šváby" alebo "chrobáky" je znepokojujúce, najmä z dôvodu, že takéto označenia sa používali v minulosti na označenie Tutsiov, najmä v Rwande. Takýto prejav podporuje zmätok medzi politickými oponentmi a touto etnickou skupinou.

57. Opozičné strany sa nemôžu slobodne stretávať alebo vykonávať svoju činnosť v Burundi. Ich členovia sú pod neustálym tlakom vstúpiť do vládnej strany a mnohí z nich boli zatknutí, mučení alebo zabití.

73. Rôzne porušenia, ktoré spáchali zástupcovia štátu alebo Imbonerakure proti členom opozičných strán alebo ich príbuzným, môžu tiež predstavovať zločiny "prenasledovania"

podľa Rímskeho štatútu. Tieto zločiny boli politicky motivované a obeť boli zamerané z dôvodu ich skutočného alebo pripisovaného napojenia na opozičné strany.”

J. France 24, OSN vyzýva na prešetrenie burundskej vlády za zločiny proti ľudskosti, zo dňa 4. septembra 2017¹⁰

"Vyšetrovacia komisia Organizácie Spojených národov pre Burundi uviedla, že má "rozumné dôvody domnievať sa, že v Burundi boli spáchané zločiny proti ľudskosti a pokračuje sa v ich páchaní", ukazujúc prst na "najvyššie úrovne štátu".

Traja vyšetrovatelia, vymenovaní Radou pre ľudské práva v septembri minulého roka, opísali "atmosféru strachu" v krajine východnej Afriky postihnutej krízou.

Odsudzujúc beztrestnosť v Burundi a "silnú pravdepodobnosť, že páchatelia týchto zločinov zostanú bez trestu", vyšetrovatelia požiadali "Medzinárodný trestný súd o začatie vyšetrovania ... čo najskôr".

Ak sa chce MTS týmto odporúčaním riadiť, bude musieť skutočne rýchlo konať: v minulom roku Burundi oficiálne oznámilo, že sa odchádza zo súdu a tento krok nadobudne účinnosť 27. októbra.

Vo svojej správe v pondelok vyšetrovacia komisia pripísala vinu za pravdepodobné zločiny proti ľudskosti v Burundi "najvyšším úrovňam v štáte". Medzi páchatel'ov patrili členovia burundskej národnej spravodajskej služby, vrátane vysokopostavených dôstojníkov, národnej polície, vojenských predstaviteľ'ov a členov mládežníckej ligy vládnucej strany - Imbonerakure, povedal vyšetrovateľ.

Samotný Nkurunziza, obklopený blízkym okruhom "generálov", bol za "veľkými rozhodnutiami vrátane tých, ktoré viedli k vážnym porušeniam ľudských práv," povedal.

¹⁰ **Zdroj:** France 24: International News 24/7, NEWS WIRES: "UN calls for probe into Burundi government for crimes against humanity", 4.9.2017, <http://www.france24.com/en/20170904-un-calls-probe-burundi-government-crimes-against-humanity>, [accessed 17 April 2018]

Vyšetovatelia OSN nikdy nemali povolené vstúpiť do Burundi, čo ich prinútilo k tomu, aby viedli svoje vyšetovanie zo susedných krajín, kde spravili rozhovory s viac ako 500 obetami a svedkami.

K. France 24, Kríza v Burundi sa prehĺbila, keď vládne milície rozšírili teror, zo dňa 4. júla 2017¹¹

"Ako sa Burundi rúti do hlbšej politickej a ľudskoprávnej krízy, nová správa zdôrazňuje úlohu radikalizovanej mládežníckej ligy - Imbonerakure - v rastúcom násilí voči oponentom a civilistom.

Od roku 2015 bolo zabitých 1 200 ľudí a zmizlo medzi 400 a 900, mnoho tisíc bolo mučených, viac ako 10 000 zadržaných bez súdneho procesu a viac ako 400 000 ľudí utieklo do susedných krajín podľa novej štúdie organizácie pre ľudské práva FIDH. Počas posledných dvoch rokov prezident a jeho prívrženci dokázali rozšíriť svoju kontrolu nad krajinou a jej inštitúciami vo veľkej miere a bez kontroly.

V decembri 2015, keď sa Africká únia zaviazala nasadiť do tejto oblasti 5 000 vojakov, Nkurunziza reagoval tým, že povedal, že s nimi bude bojovať." Prezident to považoval za vojnový čin," vysvetľuje profesor Han van Dijk, expert na africké zákony a správu na univerzite v Leidene v Holandsku. "Od tej doby sa medzinárodná pozornosť znižuje, a preto sa mu podarilo vládnuť v krajine tak, ako mu to vyhovuje. Potrebuje zostať silný prostredníctvom teroru a rozdelenia."

Imbonerakure terorizovalo a rozdeľovalo

Jedným z nástrojov, ktoré používa režim Pierra Nkurunzizeho na rozdelenie a terorizáciu jeho obyvateľov, je mládežnícka liga vládnucej strany, Imbonerakure. Predpokladá sa, že hnutie má niekoľko stoviek tisíc členov podľa štúdie FIDH (hoci vládnuca strana CNDD-FDD hovorí, že má 3 milióny). Uvádza sa, že niektorí jeho členovia boli vyškolení armádou a že 20 000 z nich sa zúčastnilo vážneho násilia proti vnímaným protivníkom a civilistom.

¹¹ **Zdroj:** France 24: International News 24/7, Emilie BOYER KING: "Burundi crisis deepens as government militias spread terror", 4.9.2017, <http://www.france24.com/en/20170703-burundi-crisis-Nkurunziza-deepens-government-militias-spread-terror> [accessed 17 April 2018]

Radikalizácia tejto milície podporovanej armádou sa vyskytuje od roku 2015. "Väčšina z nich sú mladí Hutuovia, ktorí sa pripojili k vládnucej strane alebo ktorí boli prijatí. Imbonerakure sú pobočkou vládnucej strany," povedal Florent Geel, špecialista na Afriku vo FIDH. "Sú veľmi politizovaní, dokonca aj fanatickí. Rovnaká forma radikalizácie, ktorú možno pozorovať vo vláde, sa dá pozorovať u Imbonerakure. Všetci nie sú vrahovia, sú len mladí ľudia, ktorí sa nechali uniesť."

Techniky, ktoré milícia používa na kontrolu populácie, zahŕňajú vydieranie, únosy, mučenie a znásilnenie. Video zverejnené na sociálnych médiách v apríli ukázalo, že niektorí Imbonerakure spievajú slogan, ktorý vyzýva na znásilňovanie a vraždenie žien: "Impregnujte opozíciu, aby porodili Imbonerakure ... Je veľa dievčat. Impregnujte ich, Imbonerakure! "Vláda najprv spochybnila pravosť videa a potom ho odsúdila. Niektorí z mužov na videu boli však videní, že nosia košele s iniciálkami armády, čo naznačuje, že toto stretnutie bolo pravdepodobne organizované a naplánované armádou.

"Panuje niečo ako tichý súhlas, pretože tieto činy nie sú neskôr odsúdené. Cieľom je mať úplnú kontrolu nad obyvateľstvom," povedal Geel. Obavy z narastajúceho násillia vzrástli po tom, čo národné zhromaždenie krajiny schválilo minulý rok zákon, v ktorom sa požaduje, aby bol Imbonerakure udelený štatút vojenských záložných síl. Aj keď nie je jasné, či bol tento návrh prijatý ako zákon, tak tento krok by legitimizoval akcie milície.

Obnova etnického rozdelenia

Jedným zo spôsobov, ktorými režim riadi milíciu a sprísňuje svoju kontrolu nad krajinou, je budovanie ideológie založenej na etnickom rozdelení medzi Hutuov, ktorým je prezident, a Tutsiov.

"Režim sa drží moci tým, že sleduje ideológiu, ktorá je založená na jeho presvedčení, že Tutsiovia v sedemdesiatych rokoch (1970) ukradli Hutuom moc. Veria, že Tutsiovia, podporovaní cudzincami, im ju zobrali," vysvetľuje Geel, "Je to súčasťou totalitného procesu. **"Program výslovne nezacieľuje menšiny, ale každý tomu tak rozumie."**

I. Správa uviedla, že právo na združovanie, slobodu pohybu, ako aj nezávislé médiá boli potlačené: strany opozície sa nemohli stretávať alebo konať slobodne, ich členovia boli pod neustálym tlakom a veľké množstvo bolo zatknutých, mučených alebo zabitých.

Zneužívanie sa pripisuje vládnej armáde, polícii a bezpečnostným službám, ako aj polovojenskému mládežníckemu krídlu vládnucej strany, známe ako Imbonerakure."

L. Spravodajské centrum OSN, Uprostred " politickej slepoty" v Burundi, Bezpečnostná rada vyzýva všetky strany, aby zastavili násilie, zo dňa 02.08.2017¹²

"Bezpečnostná rada OSN dnes vyjadrila "hlboké znepokojenie" nad politickou situáciou v Burundi - vrátane zvyšujúceho sa počtu utečencov a správ o mučení, násilných zmiznutiach a mimosúdnych popravách - a dôrazne vyzvala vládu a všetky strany, aby okamžite ukončili a odmietli takéto násilie.

Vo vyhlásení, ktoré čítal veľvyslanec Amr Abdellatif Aboulatta z Egypta, ktorý predsedal Rade v auguste, 15-členný orgán zdôraznil hlboké znepokojenie nad pokračujúcou a zhoršujúcou sa humanitárnou situáciou, "poznačenou takmer 202 000 vnútorne vysídlenými osobami, 3 miliónmi osôb v núdzi a viac ako 416 000 Burund'anmi, ktorí hľadajú útočisko v susedných krajinách [...] čo je dôsledkom pretrvávajúcej politiky krajiny v slepej uličke."(...)

Rovnako dôrazne odsúdil všetky verejné vyhlásenia, ktoré podnecujú násilie alebo nenávisť k rôznym skupinám "vrátane výziev na nútené impregnovanie žien a dievčat" a vyzval vládu a všetky strany, aby ukončili všetky násilnosti a odsúdili akékoľvek nenávisťné prejavy."

Spravodajské centrum OSN, Nezávislá sonda OSN odhaľuje "krutý a brutálny charakter" porušovania ľudských práv v Burundi, zo dňa 15.06.2017¹³

¹² **Zdroj:** UN News, „Amid 'political impasse' in Burundi, Security Council urges all parties to cease violence“, 2.8.2017 <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=57298#.WjeaZNQrLGi> [accessed 17 April 2018]

¹³ **Zdroj:** UN News, „Independent UN probe reveals 'cruel and brutal nature' of human rights violations in Burundi“, 15.7.2017 <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56982#.WUeabBOGPOR> [accessed 17 April 2018]

"Panel odborníkov vymenovaných Organizáciou Spojených národov, ktorí vyšetrujú porušovanie ľudských práv v Burundi, dnes uverejnil najnovšie zistenia svojich prieskumov a poznamenal, že ich pôvodné obavy týkajúce sa rozsahu a závažnosti týchto zneužívaní od apríla 2015 boli potvrdené.

"Počas nášho vyšetrovania sme boli zasiahnutí pocitom hlbokého a rozšíreného strachu prostredníctvom svedectiev, ktoré sme zhromaždili," povedali Fatsah Ouguerouz, Reine Alapini Gansou a Françoise Hampson, členovia vyšetrovacieho výboru v Burundi počas prezentácie ich druhého ústneho briefingu Rade OSN pre ľudské práva.

Odborníci z vyšetrovania uviedli, že tieto porušenia zahŕňajú mimosúdne popravy, mučenie a iné neľudské a ponižujúce zaobchádzanie, sexuálne a rodovo motivované násilie, svojvoľné zatýkanie a zadržiavanie a nútené zmiznutia, často sprevádzané požiadavkami na veľké výkupné od rodín výmenou za sľub prepustiť zadržaných alebo nájsť tých, ktorí zmizli.

Mnohé z týchto porušení boli spáchané príslušníkmi národnej spravodajskej služby a polície, niekedy aj s podporou členov mládežníckej ligy vládnucej strany, Imbonerakure, dodali.

Od začiatku vyšetrovania zhromaždili viac ako 470 svedectiev o porušovaní ľudských práv údajne spáchaných v Burundi od apríla 2015.

"Boli sme zasiahnutí mimoriadne krutou a brutálnou povahou porušení, ktoré sme opísali," uviedli členovia Komisie, pričom citovali svedectvá o tom, že počas mučenia sa používajú klince, pušky, bajonety, železné tyče, kovové reťaze a elektrické káble.

Svedectvá tiež citovali ihly zapichnuté do tiel obetí alebo neidentifikovateľné predmety do nich vsunuté, nechty vytrhnuté kliešťami; popáleniny; a mnohé zneužívania spôsobené na mužských pohlavných orgánoch zadržaných.

"V niekoľkých prípadoch boli prípady mučenia a zlého zaobchádzania sprevádzané násilnými urážkami a hrozbami smrti zahŕňajúc aj etnický charakter," uviedli.

Komisia tiež zdokumentovala prípady sexuálneho násillia, najmä proti ženským príbuzným vládnych odporcov, najmä ľuďmi, o ktorých sa predpokladá, že sú Imbonerakure."

M. Reuters, Vyšetrovatelia z OSN hovoria, že burundské sily stále mučia a zabíjajú oponentov, zo dňa 15.06.2018

"Burundské bezpečnostné sily a spojenecké milície stále unášajú, mučia a zabíjajú ľudí s takmer absolútnou beztrestnosťou, uviedli vyšetrovatelia OSN vo štvrtok, obvinenia, ktoré Burundi popiera.

Burundi, člen Rady OSN pre ľudské práva, nedokázalo odpovedať na ich listy adresované ministrovi zahraničných vecí, a preto nemajú prístup do stredoafrickej krajiny, kde sú zločiny "zriedkavo stíhané". Po zmiznutí sú telá nájdené v riekach, "obete majú ruky zviazané za chrbtom a niekedy sú ich tela zaťažené kameňmi, aby sa potopili".

John Fisher z Newyorskej organizácie Human Rights Watch uviedol, že Burundi má voči Rade OSN opovrhlivý postoj. "Národný súdny systém je silne ovplyvnený vládnu stranou a nebol schopný poskytnúť dôveryhodnú spravodlivosť pre tieto zločiny," povedal na fóre.

"Táto beztrestnosť posielala jasnú správu Imbonerakure. Vedia, že môžu zabíjať, znásilňovať a zastrášať občanov a vyviaznuť z toho bez ujmy."

N. Úrad Vysokého komisára OSN pre ľudské práva, Slovný briefing Fatsah Ouguerouz, predsedníčky vyšetrovacej komisie o Burundi v Rade pre ľudské práva, 35. zasadnutie Interaktívneho dialógu o Burundi. 14. júna 2017 Ženeva¹⁴

"Kríza v oblasti ľudských práv, ktorú prežíva Burundi, pokračuje už viac ako dva roky. 26. apríl 2017 bol druhým výročím prvých demonštrácií proti kandidatúre prezidenta Nkurunzizeho v prezidentských voľbách, ktoré, ako sme to dokázali, viedli k vážnym porušeniam ľudských práv vrátane svojvoľného zatýkania a zadržovania a opakovaného a nadmerného využívania sily zo strany polície proti demonštrantom. Tieto porušenia sa

¹⁴ **Zdroj:** Office of the UN High Commissioner for Human Rights, Oral Briefing by Fatsah Ouguerouz, Chair of the Commission of Inquiry on Burundi, Human Rights Council, Thirty-fifth session, Interactive Dialogue on Burundi, Geneva, 14 June 2017, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21760&LangID=E> [accessed 17 April 2018]

zintenzívnili po pokuse o štátny prevrat v máji 2015 a znova sa zhoršili v decembri 2015 po útokoch na niekoľko vojenských zariadení v Bujumbure a okolo nej. Zlepšila sa situácia odvtedy, tak ako tvrdí burundská vláda? Zdá sa, že svedectvá zhromaždené našou Komisiou naznačujú opak.

Podnebie rozšíreného strachu

Počas nášho vyšetrovania sme boli zasiahnutí pocitom hlbokého a rozšíreného strachu prostredníctvom svedectiev, ktoré sme zhromaždili od Burundčanov v exile: strach z prenasledovania zo strany burundských orgánov a členov mládežníckej ligy vládnucej strany, Imbonerakure; strach svedčiť zo strachu pred represáliami; strach z návratu do svojej krajiny napriek opakovaným výzvam vlády Burundi. **Mnohé z obetí a svedkov, s ktorými sme viedli rozhovor, vyjadrili naliehavú potrebu psychologickú a v niektorých prípadoch i lekárskej podpory. Niektoré obeť boli viditeľne traumatizované po mučení a krutom alebo neľudskom zaobchádzaní, ktoré utrpeli, alebo po tesnom úteku smrti.** Ľudia, s ktorými sme sa stretli, opísali osud mnohých ďalších, ktorí boli popravení alebo mučení, alebo ktorí boli obeťami sexuálneho násillia alebo násilných zmiznutí. Navyše pre tých zopár obhajcov ľudských práv, ktorí neboli nútení opustiť Burundi, je čoraz ťažšie zbierať svedectvá od obetí v krajine, pretože sa obávajú, že vystavia riziku represálií seba alebo svojich blízkych.

Vážne obmedzenia občianskych slobôd

Veľké obmedzenia občianskych slobôd pozorované v roku 2015 pokračujú. K dnešnému dňu sú stále hlavní lídri opozičných strán, ako aj mnohí novinári a ďalší členovia občianskej spoločnosti v exile; niektorí sú predmetom medzinárodných zatýkacích rozkazov vydaných burundskými orgánmi. Začiatkom januára 2017 vláda uložila konečný zákaz najstaršej organizácii pre ľudské práva v krajine Ligue Iteka po tom, čo organizácia uverejnila v novembri 2016 spoločnú správu s Medzinárodnou federáciou pre ľudské práva o zhoršujúcej sa situácii v oblasti ľudských práv v Burundi. 4. apríla 2017 vláda tiež oznámila šesťmesačné suspendovanie jednej z hlavných opozičných strán, Hnutia za solidaritu a demokraciu (MSD).

Hlavné súkromné médiá sú stále suspendované. Do dnešných dní bolo povolené pokračovať vo vysielaní iba dvom rozhlasovým staniciam, ktoré boli zatvorené v apríli a máji 2015: Rema FM, ktorá má blízko k vládnucej strane, a rádiu Isanganiro, súkromnej rozhlasovej stanici. Po opätovnom otvorení rozhlasu Radio Isanganiro bol jeden z jeho

programov pozastavený v novembri 2016 po vysielaní skladby s názvom Ľudské práva pre novinárov. Okrem toho 4. apríla 2017 bol šéfredaktor stanice predvolaný národnou spravodajskou službou v Bujumbure, aby bol vypočutý okrem iného k údajnej spolupráci Rádía Isanganira s burundským mediálnym vysielaním v Rwande.

Rovnako nás znepokojujú aj niektoré pozmeňujúce a doplňujúce návrhy, ktoré boli navrhnuté ako súčasť prebiehajúcej revízie Trestného zákona a Trestného poriadku. Podľa informácií, ktoré sme dostali, by tieto zmeny a doplnenia umožnili bezpečnostným jednotkám vykonávať prehliadky bez príkazu, vrátane v noci, posilnili kontrolu nad e-mailami a uľahčili zadržiavanie elektronických informácií.

Pretrvávajúca atmosféra násilia a porušenie spáchaných v tajnosti

Násilie v Burundi, či už pripísané štátnym agentom, Imbonerakure alebo ozbrojeným opozičným skupinám, pretrváva od apríla 2015. Každý násilný čin vedie k vážnym následkom pre civilné obyvateľstvo. Ako príklad bolo v Bujumbure v máji 2017 opäť počuť výbuchy a explózie granátov, čo viedlo k vlne prehliadok a zatýkaniu v niektorých štvrtiach hlavného mesta v rokoch 2015 a 2016. Napriek tomu svedectvá, ktoré sme získali, ukazujú, že od konca roka 2016 sa porušovanie ľudských práv často dialo v utajení, ale rovnako brutálnym spôsobom. Napríklad obeť nám povedala, že v roku 2016 sa jej policajný veliteľ vyhrážal nasledujúcimi slovami: "Môžem ťa zabiť, môžem ťa pochovať a nikto to nebude vedieť." Už v roku 2015 povedal provinciálny šéf Národnej spravodajskej služby skupine zadržovaných osôb: "Zabijeme Vás a vyhodíme Vaše mŕtvolky do rieky." Dostali sme ďalšie podobné svedectvá.

Existujú ďalšie správy o zmiznutiach. Mŕtve telá sú stále pravidelne objavované. Podľa viacerých svedectiev je často ťažké identifikovať telá. Modus operandi sa zdá byť rovnaký: obeť majú ruky viazané za chrbtom a niekedy ich telo je zaťažené kameňmi, aby sa utopili po vhodení do rieky. Mnohí svedkovia nám povedali, že keď sa nájdu telá, často sa na žiadosť miestnych orgánov veľmi rýchlo zakrývajú bez predchádzajúcej identifikácie alebo vyšetrovania.

Nenávistné prejavy a zaradenie obyvateľstva

Toto porušovanie ľudských práv je posilnené nenávistnými prejavmi, ktoré podali niektorí štátni úradníci a členovia vládnej strany. V apríli 2017 cirkulovalo video, ktoré zobrazovalo okolo sto Imbonerakure skandujúcich pieseň vyzývajúcu ľudí, aby

"impregnovali [ženy] protivníkov tak, že porodila Imbonerakure". Po medzinárodnom odsúdení, vrátane Vysokého komisára OSN pre ľudské práva, národný tajomník vládnej strany pre informácie a komunikáciu odsúdil video a sľúbil sankcie proti vinníkom. Boli takéto sankcie uložené? Radi by sme počuli odpoveď burundskej vlády na túto otázku.

V každom prípade tento incident nie je ojedinelým prípadom. V máji 2017 sme dostali ďalšie videá, ktoré ukazujú stretnutia a alarmujúce prejavy Imbonerakure, ktoré sú v procese analýzy. Naša Komisia dokumentuje aj mnohé vyhlásenia od roku 2015 vrátane vysokých úradníkov, ktorí podnecujú nenávisť a diskrimináciu, niekedy s etnickým rozmerom.

Pieseň týchto Imbonerakure je tiež príznakom širšej tendencie zapojiť obyvateľstvo do vládnucej strany, často silou. Podľa mnohých svedectiev, ktoré sme zhromaždili, sa akýkoľvek odpor používa ako zámienka na porušovanie a zneužívanie ľudských práv. **Navyše niekoľko obetí mučenia políciou alebo národnou spravodajskou službou nám povedalo, že zneužívanie, ktoré utrpeli, bolo často sprevádzané etnickými urážkami ich učiteľmi.**

Naše vyšetovanie nám tiež umožnilo potvrdiť hlavné porušenia dokumentované a ohlásené tejto rade, vrátane Vysokého komisára OSN pre ľudské práva a Nezávislého vyšetovania OSN o Burundi (UNIIB). Tieto porušenia zahŕňajú mimosúdne popravy, mučenie a iné neľudské a ponižujúce zaobchádzanie, sexuálne a rodovo motivované násilie, svojvoľné zatýkanie a zadržiavanie a nútené zmiznutia, ktoré často sprevádzajú požiadavky na veľké výkupné od rodín výmenou za prísľub prepustenia zadržaných osôb a nájdenie tých, ktoré zmizli.

Krutosť a brutalita porušovania

Boli sme zasiahnutí mimoriadne krutou a brutálnou povahou porušení, ktoré sme opísali. Niekoľko obetí, zvyčajne mladých členov opozičných strán, najmä Hnutia za solidaritu a demokraciu (MSD) alebo Národného frontu oslobodenia (FNL), alebo ľudia obvinení z podpory alebo príslušnosti do ozbrojených skupín alebo majúci strelné zbrane, nám opísali systematické mučenie a obzvlášť kruté a neľudské zaobchádzanie zo strany príslušníkov národnej spravodajskej služby a polície, niekedy za asistencie Imbonerakure. Najmä sme zhromaždili mnohé svedectvá, ktoré sa týkali použitia klinčov, pušiek, bajonetov, železných tyčí, kovových reťazí a elektrických káblov počas týždňov mučenia, takže niektoré obeť boli dolámané a iné obeť stratili vedomie; ihly zapichnuté do tiel

obetí alebo neidentifikovateľné predmety do nich vsunuté, nechty vytrhnuté kliešťami; popáleniny; a mnohé zneužívania spôsobené na mužských pohlavných orgánoch zadržaných. **V niektorých prípadoch bolo mučenie a zlé zaobchádzanie sprevádzané násilnými urážkami a hrozbami smrti zahŕňajúc aj etnický charakter.**

Takisto sa k nám dostali svedectvá o sexuálnom násilí voči ženským príbuzným vládnym odporcom, najmä zo strany ľudí, o ktorých sa predpokladá, že sú Imbonerakure. Napríklad v auguste 2015 bola 50-ročná žena znásilnená štyrmi ľuďmi, ktorí boli považovaní za Imbonerakure v policajnej uniforme, pretože jej deti patrili k opozičnej strane a zúčastnili sa na demonštráciách v roku 2015; páchatelia potom podrobili ženu inej forme vážneho sexuálneho násilia, ktoré bolo pre ňu bolestivé opísať pred nami. V ďalšom prípade bola v januári 2017 znásilnená žena ozbrojenými mužmi vo vojenskej uniforme pred jej deťmi; jej manžel bol členom opozičnej strany, ktorý sa odmietol pripojiť k vládnucej strane.

Veľká väčšina týchto porušení sa zdá byť spáchaná v atmosfére absolútnej beztrestnosti. Podľa informácií, ktoré máme k dispozícii, boli podozriví páchatelia z porušení ľudských práv, ktoré sme zdokumentovali, zriedkavo stíhaní. "

O. Voa News, Burundská mládežnícka milícia porovnáva opozíciu so všetkými vo videu, zo dňa 30. marca 2017

"Burundskí ľudskoprávni aktivisti vyjadrili v utorok rozhorčenie proti online videu, v ktorom **zobrazuje provládných členov mládežníckej milície, ktorí učia mladých študentov pesničky, v ktorých porovnávajú opozíciu so všetkými.**

Právnik a aktivista Lambert Nigarura pre The Associated Press uviedol, že **posledné posolstvo nenávisti má predstaviť etnických Tutsiov ako zlých ľudí a nazval ho "posledným krokom na prípravu genocídy."** Vyzval medzinárodné spoločenstvo, aby prijalo opatrenia proti činnostiam Imbonerakure na školách.

¹⁵ **Zdroj:** VOA News, Associated Press: Burundi Youth Militia Compares Opposition to Lice in Video, 30 May 2017, <https://www.voanews.com/a/burundi-youth-militia-imbonerakure-video/3877416.html> [accessed 17 April 2018]

Burundi čelí podobnému napätiu medzi príslušníkmi Hutu a Tutsi, ako v susednej Rwande, kde genocída v roku 1994 zanechala viac ako 800 000 mŕtvych Tutsiov a umiernených Hutuov. Čo to vyvolalo, boli nenávistné prejavy proti menšine Tutsi, ktoré šírili extrémisti od Hutuov."

P. Human Rights Watch, Burundi: Útoky členov mládežnickej ligy vládnucej strany, zo dňa 19. januára 2017¹⁶

"(Nairobi) - Členovia mládežnickej ligy vládnucej strany Burundi, Imbonerakure, brutálne zabili, mučili a vážne zbili desiatky ľudí v celej krajine v posledných mesiacoch, uviedla dnes Human Rights Watch. Vraždy a iné zlé zaobchádzanie odrážajú všeobecnú beztrestnosť pre členov skupiny Imbonerakure a neochotu vlády stíhať alebo skrotiť skupinu.

Počas uplynulých troch mesiacov členovia skupiny Imbonerakure, "tí, ktorí vidia ďaleko" v Kirundi, prevažujúci jazyk v Burundi, použili palice, aby ubili na smrť 15-ročného chlapca, zapichli nôž do oka jednej obete, oslepili ho a napadli ostatných nožmi, palicami a drevenými tyčami. Členovia skupiny Imbonerakure vybrali inému mužovi oko a potom ho zabili. Členovia skupiny Imbonerakure tiež vytvorili neoficiálne kontrolné stanovišťa vo viacerých provinciách, kde niekedy zadržávajú a bijú okoloidúcich, vydierajú od nich peniaze alebo im kradnú ich majetok.

"Burund'ania žijú v strachu z ďalšieho útoku, obávajú sa nahlas odsúdiť vraždy, mučenie a iné zneužívanie," povedala Ida Sawyerová, riaditeľka Human Rights Watch pre Strednú Afriku. "Vrahovia a mučitelia, ktorí takéto násilie slobodne vykonávajú a burundskí úradníci, ktorí ich podporujú, potrebujú vedieť, že ich činy budú mať dôsledky."

Od začiatku krízy, policajti a spravodajské agentúry často používali členov Imbonerakure na identifikáciu podozrivých oponentov žijúcich v hlavnom meste Bujumbura. Niektorí z tých, ktorí boli zatknutí členmi Imbonerakure - ktorí nemajú zákonnú právomoc zadržať ľudí - boli neskôr mučení bezpečnostnými silami.

¹⁶ **Zdroj:** Human Rights Watch, Burundi: Attacks by Ruling Party Youth League Members, UN Should Impose Targeted Sanctions, 19 January 2017, <https://www.hrw.org/news/2017/01/19/burundi-attacks-ruling-party-youth-league-members> [accessed 17 April 2018]

Členovia Imbonerakure sa aktívne podieľali na zabíjaní, niektorí používali mačety. Svedkovia uviedli, že počas stretov polícia a vojaci prevážali členov Imbonerakure vo vládných vozidlách a poskytovali im zbrane. Svedkovia tiež uviedli, že videli, že členovia Imbonerakure zviazali, zbili alebo zabili zajatých mužov z ozbrojených skupín v rôznych oblastiach v komunite Murwi v provincii Cibitoke.

Členovia Imbonerakure sa stali čoraz mocnejšími v niektorých provinciách v posledných mesiacoch. Niektorí členovia úzko spolupracujú s národnou spravodajskou službou (SNR), zadržávajú vnímaných protivníkov, bijú a prevážajú ich do kancelárií spravodajskej služby. Členovia skupiny Imbonerakure občas nosili policajné alebo vojenské uniformy, prepravovali zbrane a pôsobili bok po boku s políciou alebo armádou. V niektorých častiach krajiny svedkovia uviedli, že niektorí členovia Imbonerakure sú silnejší ako polícia, ktorá nezasahuje ani keď vie, že členovia Imbonerakure mučia, zatýkajú a zneužívajú obyvateľov.

Obete z opozičných strán uviedli, že oni alebo iní, ktorí boli vnímaní ako opozícia vládnucej strany alebo tretiemu volebnému mandátu Nkurunzizeho, boli odvezení do úradných alebo neoficiálnych zadržavacích centier, kde boli mučení alebo bití členmi Imbonerakure alebo policajtmi s drevenými tyčami, pásmi a inými predmetmi.

40 ročný bývalý vojak povedal, že člen Imbonerakure a polícia ho 11. septembra zatkli v Bujumbure a odviezli ho do susedstva Kamenge, kde bol držaný v prepravnom kontajneri s niekoľkými ďalšími mužmi. Obvinili ho z toho, že donáša informácie Burund'anom v Rwande. Bývalý vojak povedal: „**Vzali mi telefón, zviazali ma a ukradli moje peniaze. Bolo tam veľa ľudí [v kontajneri]. Boli tam ľudia z [opozičných politických strán] FNL, MSD [Hnutie pre solidaritu a demokraciu] a Tutsiovia a Hutuovia, ktorí sú proti tretiemu funkčnému obdobiu [Nkurunzizeho].** Mučili ma tam. Bili ma tyčami a lanami, tiež so zámkom na bicykel. Bili nás o 6:00, 14:00 a o 21:00. Bol som tam štyri dni. Dávali nám len zvyšky jedla, čo polícia nedojedla a vody, ktorá bola odstáta na slnku. Bili ma, pretože našli informácie v mojom telefóne z [on-line rozhlasových staníc so sídlom v Rwande] Humura a Inzamba a kontakty s bývalými spolupracovníkmi na WhatsApp [z armády].“